

Seznam Zprávy » Domácí » Víceletá gymnázia přispívají k nerovnosti ve společnosti. Jejich rušení je znovu na stole

Víceletá gymnázia přispívají k nerovnosti ve společnosti. Jejich rušení je znovu na stole

Josef Mačí včera 06:00

Podle odborníků je ale třeba nejprve vylepšit výuku na druhém stupni základních škol, teprve pak přijde na řadu rušení gymnázií. (Video: Josef Mačí, Seznam.cz)

Stejně nadané děti nemají v českém vzdělávacím systému stejnou pozici.

Začíná to už tím, jestli projdou mateřskou školou. Hlavním sítém projdou žáci na základní škole.

Půjde dítě do učení, nebo na vysokou školu? V Česku o tom – víc než kde jinde – rozhoduje to, jaké vzdělání má jeho rodiče. Rodinné zázemí má ve srovnání se zeměmi OECD v tuzemsku mnohem větší dopad na to, zda se

mladý člověk vyučí, nebo půjde na maturitní obor či na gymnázium a bude pokračovat na vysokou školu.

„Replikují se nám sociální statuty rodin do vzdělání jejich dětí, to znamená, že nemáme rovný přístup ke vzdělání,“ upozorňuje ministr školství Robert Plaga (ANO).

Jedním z problémů, který nerovnost ještě posiluje, jsou víceletá gymnázia. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) nyní připravuje novou vzdělávací strategii do roku 2030. Její hlavní cíle formuluje v tomto týdnu expertní tým. A jedním z uvažovaných kroků je i do budoucna víceletá gymnázia zrušit. Tohle téma ale řeší české školství už 20 let a zatím se MŠMT pouze rozhodlo, že nebude počty gymnázií nadále rozšiřovat.

„Víceletá gymnázia byla konstruovaná pro malý počet dětí – 5 až 10 procent. V některých krajích tam ale dnes odchází 20 až 25 procent dětí. A tím se úplně změnila jejich role. Místo škol s výraznou přidanou pedagogickou hodnotou jsou dnes gymnázia postavená na tom, že se na nich vyselektují děti ambiciózních rodičů, které mají lepší předpoklady a nikdo je tam nebrzdí,“ říká Daniel Prokop z výzkumné organizace PAQ Research, který je jedním z osmi členů expertní skupiny MŠMT.

Problém, na který Prokop upozorňuje, Česku včítá i OECD a Evropská komise. Podle obou institucí se u nás příliš mnoho žáků vzdělává mimo hlavní proud – tedy na klasických základních školách. Velký podíl dětí odchází právě na víceletá gymnázia, ale naddimenzované jsou i speciální školy.

Jak se ministerstvu školství dařilo v minulosti bojovat se sociální nerovností ve školství, hodnotila předloni skupina expertů. I když si resort sám vytýčil, že ji bude snižovat, podle hodnocení odborníků na řešení problému v podstatě rezignoval.

„Důležité je přitom věnovat pozornost nejen víceletým gymnáziím, ale i „výběrovým“ školám hlavního vzdělávacího proudu,“ dodávali navíc experti. Podle nich je velký rozdíl také v úrovni jednotlivých základních škol. Rodiče s vyšším vzděláním a lepším sociálním, kulturním a finančním zázemím jsou totiž často ambicióznější a svým dětem zajistí studium na elitní základní škole nebo víceletém gymnáziu.

Revoluce ve školních osnovách. Ministerstvo seškrtlá učivo možná až na polovinu

Ačkoliv v Česku nejsou mezi rodinami takové socioekonomické rozdíly jako třeba na Slovensku, ve Francii nebo Bulharsku, nedokážeme toho využít. Společenskou a finanční propast ve společnosti ještě posilujeme vzdělávacím systémem. Upozorňují na to v Analýze výzev vzdělávání v České republice Daniel Prokop a Tomáš Dvořák.

Nerovnost ve vzdělání navíc v Česku stále roste, a to nejvíc ze 24 zemí OECD, které jsou zapojené do výzkumu PIAAC. Studenti s alespoň jedním vysokoškolsky vzdělaným rodičem mají o polovinu větší šanci, že získají stejný titul, než děti rodičů, kteří nemají maturitu. Tahle mezera se navíc

mezi nejmladšími skupinami zvýšila o 11 procent. Vzdělanostní mobilita tak v Česku funguje jen minimálně.

Podle ředitele ústeckého Gymnázia Jateční Alfréda Dytrta ale není řešením víceletá gymnázia rušit, zvlášť pokud jsou tady nadaní studenti, kteří mají zájem se vzdělávat.

„Gymnázíí je relativně málo. Třeba v Praze je vždycky přetlak a rodiče blázní, aby na ně děti dostali. A například u nás v Ústeckém kraji odchází na víceletá gymnázia 8,2 % žáků, což je téměř nejméně z celé republiky, je to tak jeden, dva nebo tři žáci na třídu,“ říká Dytrt, který je zároveň místopředsedou Asociace ředitelů gymnázíí.

V Česku je 340 šestiletých a osmiletých gymnázíí. Loni na ně ze všech školou povinných devátáků chodilo 12,5 procenta žáků, což je nad hranou zdravých pěti až deseti procent, o kterých mluví odborníci. Největší podíl gymnazistů je v Praze. V hlavním městě opouští základní školu v páté nebo sedmé třídě dohromady každý čtvrtý student. Za Prahou je z krajů už s velkým rozdílem Jihomoravský kraj s téměř 14 procenty gymnazistů. Naopak na chvostu jsou Liberecký, už zmíněný Ústecký a Zlínský kraj s cca 8 procenty.

Povinná maturita z matematiky v roce 2030? Ředitelé gymnázíí viní Plagu z populismu

Podle zkušeností Dytrta ale ani děti, jejichž rodiče nemají vysokoškolský diplom, nemusejí zůstat na základní škole. Takoví žáci se na gymnázia dostávají relativně často.

„Na dobré základní škole, když vidí, že žák je chytrý, chce studovat, ale nepřemýšlí o přestupu, umí promluvit s rodiči a oni ho na to gymnázium pak dají. Motivace ale musí být hlavně v tom člověku a každý inklinujeme k něčemu jinému,“ dodává Dytrt.

Odborníci ale poukazují na to, že bez podpory rodičů závisí další postup ve vzdělání pouze na ambicích dítěte. Ze žáků, kteří dopadli v testech nejlépe, tak chtějí studovat na gymnázium a posleze vysoké škole téměř všichni, kteří mají dobré zázemí v rodině. Naopak jen pětina studentů, jejichž rodiče nejsou vysokoškoláci a ve studiu je výrazněji nepodporují.

Hlavní motivací rodičů dostat svého potomka na gymnázium je úroveň druhého stupně základních škol. Zkrátka nevěří, že jim dají dobrý základ pro pozdější studium, třeba na vysoké škole. Rozdíly v kvalitě gymnázií a základních škol potvrzuje také Analýza výzev vzdělávání. Za lepšími znalostmi ale nejsou převratné způsoby výuky nebo diametrálně kvalitnější učitelé, jako spíše působení rodiny a spolužáků s vyšším statutem a sociální složení třídy. A nejde jen o gymnázia, ale elitní školy obecně, kde třídy nebrzdí žáci s horšími výsledky.

**Povinná maturita z matematiky by byl propadák.
Nedokážeme žáky připravit, přiznává ministr školství**

Přítom rodiče vědí, že přestupem svých potomků na gymnázium přispějí ke zhoršení výuky pro zbylé žáky na základní škole. Podle průzkumu Medianu pro Člověka v tísni by 41 procent rodičů omezilo přijímání na víceletá gymnázia, která by měla být jen pro ty nejnadanější žáky. Pokud ale dítě na škole nechají, vědí, že na to doplatí.

„Je to něco takového, jako když podniku klesají akcie, tak začnete prodávat. Ne kvůli stavu toho podniku, ale proto, že víte, že budou prodávat i ostatní. A takhle se předbíháte a ten podnik potom opravdu zkrachuje,“ popisuje zacyklenou situaci s přestupy na gymnázia Prokop.

„Proto s tím politicky nikdo nehne, protože ti, kteří o tom mají rozhodnout, si své děti na víceletá gymnázia sami chtějí dávat,“ usmívá se nad tím ředitel Gymnázia Jateční Dytrt.

Aby ale – slovy Prokopa – „vzdělávací podnik“ nezkrachoval, musí se nejprve zlepšit úroveň výuky na druhém stupni základních škol. K tomu by měla pomoci lepší individualizace vzdělávání, dost kvalifikovaných učitelů a podpora školních psychologů, aby bylo možné učit různě talentované děti v rámci jedné školy. Teprve potom bude podle expertů čas na to, uvažovat o rušení víceletých gymnázií.

